

הרב דוד יצחקי  
כולל חזון איש בני ברק

## גדרי פסולי בית דין לגיור והמסתעף (א)

### הקדמה

(עמ' פט): בענין דיין בב"ד לגיור שהתנהג בפריצות גדולה, אף שלא חטא בפועל. ובנימוק ראשון, פסל הגריש"א כל גיורי בית דינו, מכיון שאין לו שיקול דעת אמיתי, כי אולי שופט לפי הדחפים שלו, וא"כ כיון שגרות צריך ב"ד הראויים לדון, דיין כזה הוא פסול וגיוריו פסולים. עוד פסק הגריש"א הלכה למעשה שדיין שהתיר אשת איש לשוק בלי גט ע"י "אפקעינהו לקידושין", אם גייר אחר המעשה הנ"ל הגיור פסול, ואם הגיור נעשה לפני המעשה יש להצריך גיור חדש מספק<sup>4</sup>.

עוד פסק הגריש"א אלישיב, שגר שנתגייר בב"ד שמגיירים שלא כדת<sup>5</sup>, אע"פ שהוא שומר תורה ומצוות כדת, מ"מ אין גיורו כלום מכיון שנעשה לפני ב"ד פסול<sup>6</sup>. וכ"כ הגר"מ

כאשר לדאבוננו בעו"ה נפוצה תופעה של בתי דינים [הן בארץ והן בחו"ל, הן ע"י גורמים מחו"ל והן ע"י גורמים מא"י, הן ע"י חוגי "רבנות" ומקביליהם בחו"ל, והן ע"י בתי דין של חרדים ידועים]<sup>1</sup> שמגיירים שלא כדין, ומכניסים אלפי גוים לכרם בית ישראל כל שנה, שמעולם לא התכוונו לקבלת עול מצות כנה, נתחייבנו לברר מה דינם של אותם גרים מעטים שקיבלו עליהם עול מצות בכנות באותם בתי דינים<sup>2</sup>, ואגב הרחבנו את הדיבור בדינים המסתעפים הנוגעים לתפקיד בתי הדין<sup>3</sup>.

בנושא זה מצינו ב"פסקי הגריש"א אלישיב" זצוק"ל יו"ד ח"ב בדיני גרים פרק נו

1 ובאגרות משה אבן העזר ח"ד סי' טו כתב: "וענין קבלת גרים שלא בדיוק גדול - נמצאו גם [אצל] רבנים יראי ה' שמקילין מפני שלא מבורר בדברי הפוסקים מפורש, ונזהרין טובא בשאר הוראות...". וביו"ד ח"ב סי' קכה כתב: "הנה בעצם כל עניני הגרות אף אלו שעושין רבנים כשרים אין דעתי נוחה מהם... דהרי גרותו הוא לשם אישות, ואף שבדיעבד הם גרים, הוא דוקא כשקבלו לקיים כל המצוות, והרי כמעט שידוע שרובן אף שאומרים שמקבלין מצוות, הוא רק לרמות את הב"ד, וכדחזינן שסופן מוכיח שאינם מקיימים המצוות".

2 נושא זה גם נוגע לבית דין הכופים גט אפילו אם כפייתם היא כדין, אך צ"ל בית דין כשר (כגיטין פח ע"ב [אביי אשכחיה...]; רמב"ם סוף פ"ב דגירושין; נה"מ משה"א סי' א' סק"א; פ"ת אה"ע סי' קנד בסדר הגט סק"ח ד"ה גם), ודין בית דין לכפייה הוא יותר חמור מב"ד לגיור שיש מכשירים בהדיוטות, וכאן צריך לכו"ע מומחים גמירי וסבירי ודין בית דין שיכולים לדון בכפייה. וכן נוגע לענין בית דין לחליצה - אך שוב יש חילוק בדין בית דין לגיור ובית דין לחליצה.

3 מצאנו לנכון לציין שיש כמה ספרים בענין גיור שיצאו לאור בשנים האחרונות, שאפשר להשלים מהם פרטים ודעות [אך כמעט לא השתמשנו בהם לצורך מאמר זה]. "חוקת הגר" מהרב משה הלוי שטינברג ירושלים 1971, "גירות כהלכה" מאת הרב שמואל אליעזר שטרן ב"ב תשנ"ח, תשס"ד; "משנת הגר" מאת הרב משה קליין ירושלים (תשס"ט?) שנכנס לאורך ורוחב לכל עניני הגר והגרות; "כגר כאזרח - קבלת מצוות בגרות ושאר דיני גרות" מאת הרב מרדכי אלתר ירושלים תשע"ג.

4 מפי הגר"א שרמן שליט"א. וכשנעשה הגיור לפני, פסל מספק כיון שקרוב הדבר שכבר אז היה אותו דיין קל דעת. 5 ועי' לקמן הע' 159.

6 "פסקי דין - ירושלים דיני ממונות ובירורי יוחסין" כרך יב עמוד תמח: קטנה שנתגיירה במינהל הגיור ע"ד ב"ד... השאלות לדיון. א. גיורים שנעשו בפני קלי דעת, האם הם כשרים... ובעמ' תמט תשובה. א. עפ"י הוראת מרן הגריש"א הגיורים של אותם בתי דין אינם גיורים משום שהדיינים פסולים להיות דייני גיור. ובעמ' תנב: ...וגם אם היתה קבלת מצוות אמיתית, כיון שנעשית בב"ד של קלי דעת שאינם מקפידים על קבלת מצוות אמיתית בגיורים, הרי הם פסולים לגייר. ובקובץ "תל-תלפיות" קובץ סח תשרי תשע"ג, בפסקי גרות של הגריש"א עמ' מג סי' ש' כתב בענין גיורת שומרת תורה ומצוות, שאם נתגיירה בבית דין שמגיירים גם גיורים שלא כדת, הם פסולים לדין וצריכה טבילה לגרות מחדש.

לתוך הקהל<sup>9</sup>, והוא דבר הטעון קבלת עדות, מתינות ושיקול הדעת<sup>10</sup>. ואכן בתי הדין הם שומרי משמרת הקודש למשמר בני ישראל, לשמור כרם בית ישראל מכניסת ערב רב ומתחזים כגרים ולבם כל עמם.

בירור זה מקיף פרטים רבים ומראי מקומות לרוב, וקשה להקיף ולהעמיק בהם כל הצורך, וכל מטרננו בו הוא להעמיד הקורא על השאלות הרבות המתעוררות. ובכן כשנוגע הלכה למעשה, חלילה לסמוך על הדברים בלי בדיקה במקורות בפנים, ובדיקת הנושאים מסביב.

### פסולים ופגמים בבית דין

א. דייני גרות צריכים להיות בית דין הכשר לדון כנ"ל, ולכן צריכים ג' דיינים כשרים, ולא נשים<sup>11</sup>, קרובים<sup>12</sup> או שאר<sup>13</sup>

שטרנבון שליט"א בתשובות והנהגות ח"א סי' תרי וח"ב סוסי' תרצ"א.

ובספר "עמודי שש", תולדות הדיין הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל<sup>7</sup> עמ' 242, הביאו מפיו, שבית דין שכל עיסוקו הוא רק גיורים [וכל מטרות בתי דין אלו הוא להרבות גרים, ורק על מנת כן מועסקים ומקבלים משכורתם], יהיו פסולים לדון מטעם נוגעים בדבר, שהרי לא יוכלו שלא לגייר כלל [כי אם לא יגיירו מספיק גרים, יפטר אותם ממשרתם].

הנה גרות נקראת משפט, וצריכה בית דין כשר לדון, וכללי הנהגת בית דין כמו אין דנים בלילה (יבמות סוף מו ע"ב וע"ש בתוס' ודף מה ע"ב תוד"ה מי לא טבלה; יו"ד סי' רס"ח ס"ג וס"ד<sup>8</sup>) ופסול בקרובים [לקמן אות א]. הצורך לבית הדין אינו סתם גזירת הכתוב, אלא תפקידו לבדוק היטיב ולפסוק האם אכן ראוי להכניס את המתגייר

7 הגם שאין פוסקים הלכה ע"פ ספרי תולדות, שפעמים רבות אין מדייקים בשמועתם, ומה עוד שפעמים רבות נאמרו הדברים איש מפי איש ונשכחו פרטים חשובים. אבל כאן הדברים מדברים בעד עצמם. ועי' לקמן אות יז.

8 ודומה לזה מצינו גם בחליצה דהוי כדון ובעינן בית דין כשר לדון כמבואר באה"ע סי' קסט ס"א וס"ב וס"ו ובה"ג אות נ' ועי' ש"ך יו"ד סי' רסח סק"ט ולקמן אות לו.

9 קידושין סב ע"ב גר צריך שלשה, מ"ט משפט כתיב ביה כדון, מי יימר דמודקיי ליה הני תלתא. עכ"ל. הרי שצריך הסכמת בית הדין לגיירו, ומבואר מכאן ברמב"ן ורשב"א יבמות מה ע"ב [גבי מי לא טבלה לנידתה] שהוא לעיכובא. [ועי' דברות משה יבמות סי' לה ענף ג': "דענין הב"ד גם לגרות הוא הסכמה ופס"ד שיתגיירו אחרי שקבלו המצוות..." ועי' סוף ענף ב']. ובכרייתא בכורות ל' ע"ב: גוי שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו. וביבמות כד ע"ב אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי דוד ושלמה. וכן מבואר שם שלכתחילה אין מקבלים גרים לשם אישות וכו', וכן נפסק בשו"ע יו"ד סי' רסח ס"ב. וביבמות מז ע"א "יודע אני ואיני כדאי מקבלין אותו". ובדף קט ע"ב רעה אחר רעה תבוא למקבלי גרים.

10 חוץ ממה שבית דין בודק מפקח ומעיד על תהליך הגיור וכל הגיור נעשה מכחו [כדלקמן הע' 152], מתפקידו הוא לפסוק (לפחות): א. האם ראוי לקבל פלוני לתוך הקהל [ראה לקמן אות יט]. ב. האם קבלת המצוות של המתגייר היא כנה, מכין שאין שום נאמנות לגוי. באופן מעשי פסק זה מתבטא בעת שפוסקים פסק השלישי. ג. שתהליך הגיור נשלם כדת וכדין, ולהעיד ולהעביר את הידיעה הזאת לכלל ישראל. פסק א' וב' הם מעצם חלות הגיור, ומעכבים את הגרות. דהיינו אם מל קיבל מצוות וטבל בלי פסק (הסכמת) בית הדין, אין כאן גרות, אע"פ שנעשה בפניהם. וכן אם בית הדין סוברים שאין קבלת המצוות שלו כנה, גם אין כאן גרות. ולבסוף בית הדין מאשרים שהכל נעשה כדת וכדין - וגם זה נצרך כדי שיידעו הקהל שאכן נתגייר כדת וכדין במילה כשרה, וקבלת מצוות כנה, וטבילה הגונה במקוה כשרה. ועלתה בדעתי לומר שאולי גם הפסק הג' הזה הוא מכלל חלות הגרות, דהיינו פסק ב"ד הסופי על הודעת חלות הגרות מהווה חלק מעצם הגרות לפני בית דין. אך ממעשה (יבמות מה ע"ב) דההוא דהו קרו ליה בר ארמייתא, אמר רב אסי מי לא טבלה לנדוטה - הרי שהוציאו לעז על בנה שהוא גוי כיון שלא טבלה אמו לשם גרות. ואם צריך פסק בית דין שהוא גר, הרי שפיר הוציאו לעז, שהרי להרבה הראשונים לא טבלה לפני בית דין, ולא אישרו בית דין את גרותה. וגם למפרשים שטבלה בפני בית דין לשם נידות ועלתה לשם גרות גם כן, הרי בכל אופן לא הכריזו בית דין על הגיור, דאם הכריזו מאי קאמר רב אסי מי לא טבלה. אם ראינו זה צודק, לפי זה הפסק השלישי הוא כפסק בית דין על גט שנעשה כדת וכדין והאשה מותרת לעלמא, שבוה אין הפסק בעצמו המחיר, אלא הגט, והפסק מבטא הוראה כיצד לנהוג הלכה למעשה.

11 יבמות מה ע"ב תוד"ה מי לא טבלה; רא"ש פ"ד סל"א. ועי' שו"ת חמדת שלמה סי' כט.

12 ורקח הל' שבת סי' קיא; הגהות מרדכי יבמות סי' קיב וכדין חליצה - ראה לקמן אות לו.

13 ולענין גר כדיין בבית דין לגיור, עי' פסקי דין - ירושלים דיני ממונות ובירורי יוחסין ז' פס"ד בעמוד תיג אות

מפני שאינו זהיר בתלמודו, והרבה מדיניו היו טעות, אפשר לפוסלו מלדון כיחיד מומחה - אך עדיין כשר לדון כאחד מג' הדיוטות<sup>22</sup>. ע"כ. אך ברור שאם כל בית הדין טועים מחוסר זהירות, הרי נפסל כל בית הדין לדון במתכונתו. וברמב"ם הנ"ל וב"ח סי' ח' בשם הסמ"ג ע"פ ספרי, מבואר שיסוד דין הקודם של פסול דיין שאינו יודע, הוא מפני שיטעה בדין ויחייב את הזכאי ויזכה את החייב. וכל שהוא או הם מוחזקים לטעות, הרי זה מוכיח שאינם מומחים ופסולים לדון כמבואר בתשב"ץ הנ"ל בשם רב שרירא גאון.

ד. "דיין היודע", גם צריך להיות מומחה בהיות הנושא שבא לפניו, כענין ראיית בכורות [סנהדרין ה' ע"ב; יו"ד סי' שט ס"ב בש"ך, ט"ז וביאור הגר"א], שצריך להיות בקי בין מום קבוע למום עובר וכו'. וברש"י בראשית יא, ה: "וידד ה' לראות - לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדיינים שלא ירשיעו הנדון עד שיראו ויבינו. במדרש רבי תנחומא" (נח סי' יח). הדיין צריך להיות בקי לברר את המציאות כפי שהיא וכפי כללי

פסולים<sup>14</sup>. ואם נמצא אחד מהם קרוב או פסול, עי' בהערה<sup>15</sup>.

ב. כתב הרמב"ם בהל' סנהדרין פ"ד הט"ו: מי שאינו ראוי לדון מפני שאינו יודע [והיינו דלא גמיר ולא סביר<sup>16</sup> (סמ"ע סי' ג' סק"ד וש"ך סי' כה סק"ו אות ב')] ולש"ך<sup>17</sup> וסייעתיה גם גמיר ולא סביר פסול], או מפני שאינו הגון [במעשים<sup>18</sup> (סמ"ע סי' ח' סק"א) ועי' בב"ח שם] שעבר ראש גלות ונתן לו רשות... אין הרשות מועלת לו כלום... והובא להלכה בחו"מ סי' ג' ס"ד (וסי' כה ס"ד) - עי' בבב"ג שם אות מ' ובהגר"א סק"ג וקצוה"ח סי' לו סק"ז]. ומבואר שדיין כזה הוא פסול לדון ודינו אינו דין אפילו בדיעבד [אם לא קיבלו עליהו], וכ"כ בהדיא בתשב"ץ ח"ב סוסי' ט'<sup>19</sup>. ואלו הם תנאי ג' דיינים של בית דין קבוע [והיינו "בית דין גמור" של ימינו]<sup>20</sup>. אך לגבי גרות<sup>21</sup> יש סברות שאין צריך בית דין גמור [ראה לקמן אות כא והלאה].

ג. ומבואר בתשב"ץ שם הובא בקצרה בפ"ת חו"מ סי' כה סק"א, שאם טעה הדיין

ב' וג'. וע"ש אות ד' בדין מי שלא נתכוון להצטרף למנין הבי"ד, ועי' חזון אי"ש אה"ע נשים סי' קא סוסק"ח ולקמן הע' 151. [אך עי' לקמן הע' 76 ד"הכל יודעים", האם נתכוונו להיות בית דין?].

14 מוכח מתוס' והרא"ש הנ"ל, שפשיטא להו ששנים פסולות לגייר מכיון שהן פסולות לדין [ולעדות], א"כ ה"ה שאר פסולים כגון מחמת עבירה [כדלקמן אות לז] או סומא חרש שוטה וקטן.

15 עי' פ"ת אה"ע סי' קסט סק"ג; רע"א חו"מ סי' ז' ס"ט ד"ה פסולין לדון ובשו"ת קמא בהשמטות לסוף סי' עג; פ"ת סק"ב; קצוה"ח סי' לו סק"ז וב"מילואי חושן" שם; קהלות יעקב סנהדרין סי' ב'. ומה שהביאו בשם הנ"י יבמות קא ע"ב ד"ה לזירזא דקני (מהריטב"א ד"ה לפרסומי מילתא) דס"ל דגם בדיינים אמרינן נמצא אחד קרוב או פסול, הנה לדעת הנ"י (קד ע"ב במתני') בשם הריטב"א (קה ע"ב) י"ל דהיינו משום דס"ל דגבי חליצה בעינן גם עדים לקיום הדבר כדין גיטין וקידושין דאין דבר שבערוה פחות משנים, וא"כ נפסלה העדות - משא"כ בדיני ממונות. ואיכא למימר דגם גרות הוי כדבר שבערוה כיון שמתירו בבת ישראל. וצ"ע בכל זה, ועי' לקמן הע' 50.

16 פירש רש"י הוריות ב' ע"ב: "גמיר. למד הדבר": "וסביר. מבין דבר מתוך דבר": ועי' עוד לקמן אות לד.

17 שם וסק"ב וסק"מ; מאירי סנהדרין לג ע"א ד"ה הרביעי בית דין שאינו מומחה; תומים סי' כה סק"ח ע"פ פ"י המש' לרמב"ם [וראה גם רע"ב בכורות פ"ד מ"ד]; ב"ש אה"ע סי' צג סק"ו; נתה"מ סי' כה משה"כ סק"א. אך בבבגר"א סי' כה סק"ב כתב כהסמ"ע.

18 וראה חזו"א אה"ע סי' קא סק"ח וסק"ג.

19 ועי' יו"ד סי' רכח ס"א ובש"ך וט"ז שם. ואסור להעמיד דיין על סמך שישאל כל פעם לחכם (חו"מ סי' ח' ס"א בהג"ה).

20 ראה רמ"א סי' ג' סוס"א; אורים סי' ח' סק"א; ערוך השלחן סי' ח' ס"א ועי' לקמן הע' 97.

21 וכן לכו"ע גבי הלואות והודאות, תיקנו חז"ל להקל בבית דין פחות, כדי שלא תפעול דלת בפני לוויים.

22 וכן ביש"ש יבמות פט"ז סי' יא, מכלל לאו שמעינן הן, שדיין שמוחזק לטעות הוא פסול לדון. ועי' ב"י חו"מ ריש סי' ס' ד"ה ואם...נ"ל שראוי לסלקו מדיין (מכיון שהוא טועה בדבר משנה).

יהיה הדין מרומה יהיה הפסק אמת לפי דבריהם, אך אינו לאמיתו של תורה... ובאדרת אליהו דברים טז, פי'ט יותר: "...ובעניני העולם צריך להיות פקח בכל אופני ערמונית כדי שיבין האמת"<sup>23</sup>. והדברים מבוארים להלכה בחו"מ בטור סי' א' ס"ב בב"ח ובשו"ע סי' טו ס"ג וס"ד ובמקורו בב"י בשם שו"ת הרא"ש ושו"ת רשב"א ח"ג סי' עד ובי"ד יפה יוציא הדין לאמיתו. ע"ש. ומבואר שבדין מרומה גם בדיני ממונות אוקמה אדאורייתא וצריכים דרישה וחקירה (חו"מ סי' ל' ס"א) וכן בעדות נשים (כנה"ג אה"ע סי' מב הגב"י סקנ"ו).

ו. אם כן קל וחומר שבגרות צריכים דרישה וחקירה, שהרי אין נאמנות לגוי כלל<sup>24</sup>, ומה עוד בזמנינו שרוב הבאים להתגייר מרמים ומשקרים [לרבות גם מאלה, שלפי ראות עינינו נראים כנים באמת]. והדבר מפורש ברמב"ם איסורי ביאה פי"ג הי"ד ושו"ע יו"ד סי' רס"ח סי"ב: "כשיבא הגר להתגייר, בודקים אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא ליכנס לדת. ואם איש הוא, בודקין אחריו שמא עניו נתן באשה יהודית. ואם אשה היא, בודקין אחריה שמא עיניה נתנה בבחורי ישראל, ואם לא נמצאת להם עילה... וראו אותם שחזרו מאהבה, מקבלים אותם". ובשו"ת בית יצחק ח"ב סי' ק' סק"ד ואחיעזר ח"ג סי' כז כתבו לדייק שבדקים אחריו<sup>25</sup> ואין סומכים על שאלת פיו, דלא נאמר בודקין

הבירור המבוארים בשו"ע: עדות, שטרות, טענות, פה שאסר, מיגו, כללי נאמנות, חזקות וכו'. הוא צריך לדעת לחקור את העדים [חו"מ סי' כח ס"ח - ס"י] ואת בעלי הדין אם יש שם רמאות [סי' טו ס"ג; סי' סא ס"ט]. הורו בית דין שיצא השבת לפי שנתכסית החמה ודימו ששקעה חמה ואחר כך זרחה אין זו הוראה אלא טעות וכל שעשה מלאכה חייב אבל בית דין פטורין. וכן אם התירו בית דין אשת איש להנשא לפי שהעידו בפניהם שמת בעלה ואחר כך בא בעלה אין זו הוראה אלא טעות והאשה ובעלה האחרון חייבין חטאת על שגגתן וכן כל כיוצא בזה: (רמב"ם שגגות פי"ד ה"ג ע"פ יבמות צב ע"א ומאירי שם ובהוריות ב' ע"א ד"ה ב"ד). נמצא טועה במציאות הוא כטועה בדבר משנה כבחור"מ סי' כה ס"א.

ה. ובערוך השולחן חו"מ סי' עא סכ"ו: והעיקר הגדול בזה שהב"ד יהיו יראי אלקים ומשכילים בענייני העולם ויוציאו הדבר לאמתו... ובביאור הגר"א על משלי כב, יב: "...כי הדין צריך לב' דברים א. שיהיה בקי בתורה לידע הדין לאשורו, והב' שיהיה בקי בישובו של עולם ולהבין בחכמה דברי העדים ובעלי דינין אם כנים דבריהם ואין בפיהם עולה. כי אם יהיה בקי בתורה, אם יטענו שקר ע"כ ידונם לפי דבריהם, ואם לא יבין רמאותם יהיה הדין אמת לפי דבריהם, אך אינו לאמיתו של תורה וז"ש חז"ל (שבת י" ע"א) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו כו', וכתב התוס' לאפוקי דין מרומה, כלומר אם

23 עי' באורך בפנים ובאדרת אליהו דברים יג, טו; ובביאור הגר"א לישעיה א, יז; ומשלי ו, ד.

24 בענין גרות גופא נאמר "אין עדות לגוי" יבמות מז ע"א; חו"מ סי' לד סי"ט; אה"ע סי' יז סל"ז בהגה וביאור הגר"א סקק"ה; יו"ד סי' צח ס"א ובאחרונים; ש"ך יו"ד סי' קכב סק"ד וקכו ס"כ. ואפילו נראה כמסיה לפי תומו, כל שבא לבית דין אמרינן כוונתו להעיד (ב"ש אה"ע סי' יז סקל"ו), וכ"ש כשהוא "מעיד" על עצמו. ועי' עוד בתשב"ץ ח"א סי' עח ומנחת יצחק ח"ו סי' קז ד"ה והנה וד"ה כל זה.

25 המלצות בכתב אינן עדות וגם אינן מגלות את כל האמת, ואינן מהוות בדיקה אחריו. גם הרבה פעמים ערבך ערבא צריך, כי אין הממליצים בקיאים במכשול הגרים המזוייפים, ומלמדים זכות עליהם שלא כדין, במקום לגלות את האמת - שרצונם לרמות את בית הדין. וכן ממליצים ע"פ מה ששמעו מפי המועמד לגיור, כאילו הם עצמם מעידים על כך, ואינם חושדים אשר פיהם דיבר שוא. ובירור שבין שאר החקירות, שבית דין חייבים לחקור היטיב את הממליצים, על מנת לגלות את כל האמת, עד היכן שידם מגעת.

דין פסול כדין דיין דלא גמיר ולא סביר. וברור שבית דין המגיירים עשרות גיורים בשנה [חוץ מגיורים של מוחזקים לשמור תורה ומצוות, שנתגיירו משום ספק בגיורם, או משום שפתאום התברר, שמעולם לא היו יהודים], הם בחזקת שאינם בודקים כראוי.

וק"ו בית דין שמכריזים שמאמינים למתגיירים, שעוברים על דין מפורש בפוסקים וידוע לתינוקות של בית רבן, שאין נאמנות לגוי כלל כשאינו מסיח לפי תומו, וכ"ש בדבר שנוגע לעצמו<sup>24</sup>. וכן אם סומכים על "חכמת הפרצוף" שלהם, או הסתכלות בארובות עיניהם של המתגיירים וסייעתא דשמיא שלהם כי א'לקים נצב בעדת א'ל, ולכן אין טורחים לבדוק כמחוייבים ע"פ הדין. הרי דיינים כאלה מכריזים על עצמם שפוסקים בניגוד לכללי הדין שבשו"ע, והם פסולים לדין<sup>30</sup>, גם אם הוא מתוך חסרון ידיעה, ומה עוד כי בדיינים שגגת תלמוד עולה זדון<sup>31</sup>.

אותו [וכן מבואר במאירי ע"ז ג' ע"ב, והוסיף ש"מדקדקין בו"<sup>26</sup>]. והיינו שצריך לעשות דרישות וחקירות בסביבתו ובשאלת אנשים אחרים. ומבואר ברמב"ם [שם ובפי"ד ה"א] ושו"ע [סי"ב] שהבדיקה אחריו עושים לפני הסדר שאומרים לו "מה ראית שבאת להתגייר..." [ס"ב]<sup>27</sup>. הרי שבית דין שאינו מקיים דרישה וחקירה ובדיקה אחרי המתגיירים כראוי, אינם יוצאים ידי חובתם כבית דין, ופסולים לדון. ואע"פ שבשו"ע שם כתב שבדיעבד אם לא בדקו, הגרות חלה אם לבסוף נתברר צדקתו, היינו שנזדמן שבית הדין טעו, ולא בדקו<sup>28</sup>, אבל בית דין שפעם אחר פעם אינם בודקים כראוי - דהיינו שרואים שאינם בודקים אחריהם, או שפעם אחר פעם נכשלים בגיור אנשים שאחרי הגיור אינם שומרים תורה ומצוות<sup>29</sup>, ומכאן מוכח שאינם בקיאים בערמומיתם, א"כ אע"פ שכל מעשיהם לשם שמים ובתמימות, הרי הם בית

26 וביבמות מז ע"א ד"ה כבר כתב: "צריכים אנו ליוזר שנבדוק ונפשפש בענינו אם שום סיבה גורמת לו להתגייר ושואין עיקר כונתו לאמונה".

27 וכ"כ המאירי יבמות מה ע"ב ד"ה הגוי הבא להתגייר. והנה גם בימי חז"ל בדרך כלל לא התגיירו מיד אלא אחרי שכבר ראו וכתנו הנהגת ישראל מקרוב [כברכות יז ע"ב בני מתא מחסיא דחו יקרא דאורייתא], רק שלא בהכרח ידעו כל הפרטים והעונשים, ולכן הצריכו חז"ל להודיע להם מקצת קלות וחמורות. א"כ לא קשה על בתי הדינים, ששהים עירן ועיניהם עד שמגיירים, שזהו בכלל הבודקים אחריו, שבוה שבדקים מעשיו, ושומעים מהסביבה, רואים אם באמת כוונתו להתגייר לשם שמים, ואם ראוי לגיורו מכל הבחינות. ורק אחרי שבית הדין בדקו היטב, והחליטו שאכן הוא מתגייר לשם שמים ומסוגל לקבל עליו עול מצות, ולעמוד בהן ולהמשיך לקיימן במילואן בסביבה שלו ובנסיבותיו, אזי שיהיו מצוה לא משהינן.

28 ונראה שבפעם הראשונה לא נפסלו - אפילו בפשיעה - אלא מכאן ולהבא אחרי הגרות [וראה בקצוה"ח סי' נב סק"א], או כגון שסמכו על עדות בן-אדם שהיה מוחזק בר-סמכא בעיניהם, והוא לא בדק יפה. או שראו במתגייר דברים ניכרים מאד, שאכן כוונתו היתה לשם שמים, כעין מעשה דהלל בשבת וכההוא תלמיד דמנחות (כמובא בתוס' יבמות כד ע"ב ד"ה לא בימי). או שבית הדין בדקו אחרי ראובן, ובטעות נתבלבלו בין ראובן לשמעון, וגיירו את שמעון על סמך בדיקה אחרי ראובן. [אך עי' לקמן אות יט]. ולענין 150,000 שנתגיירו בימי דוד ושלמה בניגוד לדעת בית דין הגדול, שלדעת הרמב"ם אם נתבררה צדקתם, הרי הם גרים כשרים. לדעת הרשב"א וסייעתיה [לקמן אות כז] דהיו לפני בית דין של הדיוטות, י"ל שלא היה פסק גמור של הסנהדרין, אלא כך הנהיגו כ"הוראת שעה", באופן שבית דין שקיבל גרים לא נחשב כבית דין טועה. או ש"ל שלא היתה הוראה מוחלטת, כי אם לבית דין היה נראה אחר דקדוק גדול וברור הכוונה שאכן כוונתם לשם שמים, גם אז היה מותר לקבלם, כמו שכתב המאירי בע"ז ג' ע"ב על ימות המשיח וכעין תירוצ' הריטב"א ביבמות עט ע"א ד"ה מיד, שנתגיירו מחמת מה שראו קדושת התורה ויושר חוקיה ומשפטיה. או י"ל שהסנהדרין לא הורו כלל הוראת איסור לקבל גרים, אלא שנהגו בעצמם שלא לקבל את הגרים שהגיעו אליהם. או שבפעם הראשונה לא נפסלו כנ"ל.

29 ובאגרות משה אה"ע ח"ב סי' ד' סוד"ה והנה, כתב: "דאין לגייר גר שלא יקיים אח"כ המצות אף אם יהיה מחמת שלא ידע". ועי' לקמן אות ט. ועי' עוד באג"מ י"ד ח"ג סי' קח ד"ה וגם יש עוד.

30 כדין בית דין הטועה כנ"ל. ועי' בפסק הגר"א שרמן (מוכר בהע' 37) סוף פרק ב'.

31 תלמידי חכמים שגגותיהם נעשים זדונות שהיה להם ללמוד ושגגת תלמוד עולה זדון (ב"מ לג ע"ב, ובתשב"ץ

ז. גם מחיוב בית הדין להכריז ולהודיע על לטמעות את עצמם בקהל באמצעות תעודת מתגיירים שרימו את בית הדין<sup>32</sup>, ועלולים הגיור של בית הדין. בית דין המתעלמים

ח"ב סי' ט' פוסלם לדון מטעם זה). ובקונטרס הראיות לריא"ז סנהדרין לג ע"א ("סנהדרי גדולה" כרך ה'; פסקי הרי"ד והריא"ז) בענין חיוב דיין שטעה בהוראת דין כתב: "אלא ודאי דיינא לאו כשווג חשבינן ליה, שהיה לו להזהר בהוראתו וכדאמרינן ששגגת תלמוד עולה זדון, וכמוזיד ומתכוין חשבינן ליה", וע"ש בתוס' לג ע"ב ד"ה שעירבן. והגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס רוח (אבות פ"ד מ"ז; חו"מ סי' י' ס"א) וחבר בא לעולם על המורים בתורה שלא כהלכה (אבות פ"ה מ"ח). ובשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' סי' נב: "ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט,יד). הוזהרנו בזוה שלא להורות את בני ישראל אשר לא כדת ושלא כהלכה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ריש מס' אבות): הווי מתונים בדין. ונמארי לב להבין ולהורות לא יצילו את נפשם מתת מכשול לפני עור, וחטאתם כבדה מאוד, כמו שנאמר (תהלים פכ"ה): לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו ימוטו כל מוסדי ארץ. ועוד אמרו (אבות ד,יב): הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון..." [ועי' מנחת יצחק ח"ד סי' עט אות ה']. ובירושלמי קידושין פ"ג סוף ה"ב ובב"ר פ"ד ס"ב ר' חגי נתן מלקות ליעקב איש כפר נבוראי שהורה שלא כהלכה - והרי טעה במקרא כמפורש התם, אלא מכאן ששגגת הוראה עולה זדון. ובפרט בנושא שכבר התריעו עליו גדולי הדור ודורות הקודמים פעמים רבות [עי' גם חו"מ סי' י' להיות מתון בדין ושימלך במי שגדול ממנו וכו']. והרבה גלויים וידועים על מכשול המצוי מאד של הבאים להתגייר, שבלשונם יכולו להם ולבם כל עמם. ובמ"א אור"ח סי' תקכו סק"ח ובשור"ע הרב סוסי"ד שח"א או בר בי רב שאינו מניח עירוב תבשילין מפני שנתעלמה ממנו הלכה, או שמעולם לא למדה, נחשב פושע דשגגת תלמוד עולה זדון, ואינו יוצא בעירוב גדול העיר. ובמכות ט' לרבא אמר מותר קרוב למזיד שהיה לו ללמוד ולא למד, וכן נח נהרג על זה (ונפסק ברמב"ם מלכים פ"י ה"א), ואפילו למ"ד שגוג או אונס, התם לאו אדעתיה דצריך ללמוד, משא"כ בתלמיד חכם או דיין שלכוד"ע הוה ליה ללמוד כיון ששגגתם עולה זדון, והדיין מוזהר להיות מתון בדין וכו' כבחור"מ סי' י' ועי' יש"ש ב"ק פ"ח סי' נח ושו"ת הרמ"א סי' כד. ומה עוד שכבר העירו והזהירו אותם. ועי' שבת קל"ג ע"ב דאומנא חייב כרת, כשהזהירו לו שאין זמן למול בשבת, וחשב שיוכל למול ולא הספיק. ועי' בשו"ת צמח צדק הקדמון סי' מ' [הובא ביד אהרן אה"ע הגה"ט סי' יג סק"א ופ"ת יו"ד סי' צט סק"ה] שתלמיד חכם שהיה מסופק בדין ושאל ללומדים ולא לבעלי הוראה המפורסמים, מיקרי מזיד. ועי' לקמן הע' 33.

גם יש לחלק בין טעה במקרה [כדין הטועה בדבר משנה או בשיקול הדעת, מכיון שכל אדם עלול לטעות באשר הוא אדם] לטועה תמיד מחמת עזותו וגסות רוחו וזלזול בתלמודו ואחריות תפקידו - ומה עוד בנושא זה שנוגע לכל כלל ישראל, והוא מתנשא לומר שהוא יחליט להכשיר גוים להכנס לכרם ישראל נגד דעת הגדולים. וראה דברי המבי"ט בשו"ת חלק א' סוף סי' כא (הועתק גם באבקת רוכל סי' כג) עד כמה חשש לפסוק עד שיסיכמו רוב גדולי העיר - ואפילו לחומרא! וז"ל הגאון רבי חיים עוזר גראדענסקי, בעל האחיזר, גדול דור דעה האחרון בוילנא, במכתבו בסוף ספר "אין תנאי בנשואין": "כל יללא הדבר כי רבני חוץ מתערכים בהוראת רבני צרפת. כי זאת התורה אינה מוגבלת במקום, ואף כי בעניני נשואין ועריות... הלא הדבר נוגע לכל קהל הגולה.

והנה לא אכחד אשר יפלא בעיני, לא אוכל להאמין, אשר בענין חמור כאשת איש יתקנו רבנים תקנות על דעת עצמם בטרם יתישבו בדבר עם גדולי ההוראה בכל ארצות הגולה. ולו גם נדמה להם צד היתר בדבר, האם כן עושים למעשה? וכמו שאמרו חז"ל: וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה? ! הן גם בשאלת עגונה יחידית נמלכים בדבר עם גדולי התורה למעשה, ואף כי בתקנה כללית הנוגעת לטהרת וקדושת המשפחה להערים הערמות לעקור קדושי ישראל ולעשות נשותיהם למיחדות וקניוות לזמן. היאומן כי בעיקר תורה זו ינהיגו הוראה למעשה על דעת עצמם? ! "עכ"ל. ושם בספר חבל נביאים גדולי דור דעה ההוא כולם מתנבאים בסגנון אחד איתו. ועי' גם בדבר אברהם ח"ג סי' כט אות א'.

32. הוא מכלל חיוב בתי הדין כמובא בחינוך מצוה תצא במינוי שופטים ושוטרים, ע"ש. ובשבת נד ע"ב כל שאפשר לו למחות ולא מיחה נתפס בעונם (רמב"ם דעות פ"ו ה"ז; יו"ד קנז ס"א בהג"ה וע"ש בשבת נה ע"א) ובתי הדין הם הצופים שנתן הקב"ה לבית ישראל להזהיר את העם, ואם לא הזהירום נתפסים על עונם כביחזקאל ג,יח ולג,ח (תנא דבי אליהו רבא פרק יא; סמ"ג עשה יא), ועי' שו"ת חתם סופר חו"מ סי' קעז אות ג' (השני). ובמו"ק ר' ע"א "האי צורבא מרבנן כל מילי דמתא עליה רמיא", וממנו למדו האחרונים דעל בית הדין ורב שבעיר מוטלת אחריות כל דבר שבעיר [ראה שו"ת גינת ורדים חלק יורה דעה כלל ג' סי' ג' ד"ה ומכל מקום; שו"ת כתב סופר יו"ד סי' יא; משיב דבר ח"א סוסי' ל' ד"ה וה"נ בני"ד]. ובקידושין ע"ב: "מכריז רב יהודה בפומבדיתא אדא ויונתן עבדי, יהודה בר פפא ממזירא, בטי בר טוביה ברמות רוחא לא שקיל גיטא דחירותא. מכריז רבא במחוזא בלאי, דנאי, טלאי, מלאי, זגאי כולם לפסול. אמר רב יהודה גובאי גבעונאי, דורננתיא דראי נתינאי. אמר רב יוסף האי בי כובי דפומבדיתא כולם דעבדי...". ובביצה ט' ע"ב צאו ואסרו מה שהתרתם, ובנדה כד ע"א צאו וטהרו מה שטמאתם, ובע"ז נח ע"ב אדמקטורך עלך זיל הדר. ובחולין דף נו ע"א: אמר זעירי אין בדיקה לחולדה מפני ששיניה דקות. וכי שיניה דקות מאי הוי. אמר רב אושעיא מפני ששיניה דקות ועקמות. כי סליק לנהרדעא שלח להו, דברים שאמרת לפניכם טעות הן ביד, ברם כך אמרו...". וכן בשבת סג ע"ב [ובשאר מקומות כנסמן שם]: "דברים שאמרת לפניכם טעות הן ביד, ברם כך אמרו...".

ובפרט בית דין שהוציאו מתחת ידם תעודת גרות המהווה מכשול לרבים, בודאי עליהם רמיא לומר אנן אסקיניה ואנן

מחויב זה, איתרעה חזקתייהו לסמוך על גיוריהם.

ח. אין צריך להכביר מילין על דייני גיור שמכריזים השכם והערב מתוך לימוד שיטחי

של הרמב"ם ושו"ע וכו', והתעלמות מדברי גדולי הפוסקים<sup>33</sup>, ש"אין דבר כביטול גיור למפרע" - ומבטלים דבריהם בהכל פיהם ורמות רוחם. או שמעלימים עין מהמציאות שרוב המתגיירים אצלם אינם מקיימים תורה

אחתניה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן. וכל טעדיק צריכים לעשות להוציא התעודה מתחת יד הרמאי, ולפרסם רמאותיה ופסולו לבוא בקהל. ואם העלם יעלימו את עיניהם מחיובם זה, הקולר תלוי על צוארם, וחוששני להם מפסול בית הדין.

33 ובדרכי משה אה"ע סי' י' סק"ד כתב בשם הרא"ש שהעושה ע"פ היתר אחרים נגד החכם הגדול בעינים נחשב מזיד, והביאו להלכה בשו"ת שבסוף אבני מילואים סי' כו ובשו"ת האלף לך שלמה חאה"ע סי' עב. ועי' אגרות משה יו"ד ח"ב סי' ד' וה' בדין שוחט שאינו חושש לדעת גדולי הדור שהתפרסמה ברבים. וכ"ש כשמתעלמים מדברים המפורשים של גדולי הדורות שעברו, שכל בית ישראל נשען עליהם. ועי' לעיל הע' 31.

34 הרב ד"ר ברנדס ב"אקדמות" כא עמ' 95 כותב על גיור ל"ישראליות מסורתית" - "שהמגיירים יקבלו עליהם בכנות ומתוך רצון טוב לקיים מצוות עיקריות וחשובות ולשלב בחייהם אורח חיים מסורתי... נסיון לגייר כך נעשה בהיקף ניכר למדיי בצה"ל, ובהצלחה לא מבוטלת...". לפחות חלק מהמגיירים בשיטה הזאת מגיירים לא מתוך לימוד שיטחי, חידושים הפורחים באויר ופסיקה "אמיצה" ושעורוייתית [שאכמ"ל עליה], אלא מתוך השקפה רפורמית דוגמת הרב יוסף אביאור "אנו כמעט לא עוסקים כיום במתגייר הקלאסי כדמותו של יתרו. השו"ע לא נוגע בתחומים שעוסקים בהם היום. שם מדובר בגר קלאסי, ואנו עוסקים בתיקון של גישות תעובת...". [ערוך 7, 19.12.02]. אף יש בידינו מכתב תלונת רב צבאי על דין גיור שאינו מאמין בתורה מן השמים. כל מי שמגייר מתוך גישה של תפיסה והגדרה חדשה במהות הגיור שאינה מתאימה להמקובל בדינו מחז"ל והשו"ע והפוסקים המובהקים, הרי הדין הוא פסול מעיקרו גם אם הוא מכנה את עצמו "רב אורתודוקסי". מציאות זו שיש בין דייני הגיור הצבאי והאזרחי דיינים שהם בבירור פסולים, יש בה כבדי לפרוץ כל הכשרה גורפת לגיורים אלה, שהרי גיור בפני בית דין הוא כלקוח מן הקבוע, וכיון שמקצתם הם פסולים, אם כן יש כאן משום כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, וגם אם רוב בתי הדינים הם כשרים, הרי המתגיירים אסורים בקהל מספק מדין קבוע, עד שיתברר שהתגיירו בפני בית דין כשר. וכן אם יש ביד המתגייר תעודת גרות, אך אינו ידוע אם בית הדין הוא כשר או פסול, כיון שבעצם פסלות בית הדין ידועה ואין כאן אלא חסרון ידיעה, הרי יש כאן דין קבוע עד שיתברר שבית הדין היה כשר. ומספק נשאר בחזקת גוי כדלקמן סוף אות טו.

35 אע"פ שפשוט יותר מביעתא בכותחא, שאין קבלת מקצת מצות כלום, מ"מ להוציא מליבם של קלי דעת, נציין לדברי הרשב"א ע"ז נו ע"א סוד"ה הא דאקשינן, שכתב שם: "שהרי מודיעין אותו מקצת מצות קלות וחמורות ומקבל עליו לקיים כל המצוות", וכמפורש ביבמות מז ע"ב "מפקדינן תרי"ג מצות", ובבכורות ל' ע"ב "גוי שבא לקבל דברי תורה חזין מדבר אחד אין מקבלין אותו", וכנפסק ברמב"ם איסורי ביאה פ"ד ה"ח, ויליף ליה מקרא בתורת כהנים ויקרא יט, לג וא"כ הוא לעיכובא כמו שכתב בלקח טוב שם. וברלב"ג במדבר טו, יד על הפסוק "הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר": "למדנו מזה שהגר לא יתכן שיתגייר כדי לקיים קצת מצוות התורה לבד, אבל ראוי שיקיימם כולם כשיתגייר, וזה כי התורה היא נימוס אחד שלם, מכוון לתכלית אחת, אי אפשר בו התוספת ולא הגרעון, ולזה לא יתכן שיקובל קצת הנימוס ההוא לבד, ולפי שאמר לכם ולגר הגר, למדנו שהוא מדבר בעת היותו מתגייר". וכ"כ בשמות יב, מט. ובמ"ב, יז, מא כתב בהדיא שזהו לעיכובא "אך הגר לא יהיה גר אם לא יקבל עליו כל מצוות התורה". ורבינו יונה כתב בשערי תשובה שער א' סי' ר': "אם אמור יאמר העבד לרבו, כל אשר תאמר אלי אעשה וזולתי דבר אחד - כבר שבר עול אדוניו מעליו, והישר בעיניו יעשה".

36 [ע"י שערי תשובה לרבינו יונה שער ג' סנ"ב (לעיל הע' 31) וזהו פ' קדושים דף פה ע"א: "ולפני עיור לא תתן [מכשול] במאן דלא מטא להוראה ואורי... בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי"], שהרי המגייר גר שלא ישמור מצות אחר הגיור, עובר על לפני עיור (משיב דבר חלק ה' סי' מו ד"ה לשיטה זו שכתב כשהוא גר באופן שלא ישמור יהדות "אע"ג שעשו שלא כדיון וגרמו לאיש רעה רבה שמחויב ונענש על כל פרט כמו ישראל גמור..."; חלקת יעקב יו"ד סי' קנ אות ז'; אגרות משה אה"ע ח"ב סי' ד' ד"ה ומה שהביא כתר"ה ע"ש; מלמד להועיל יו"ד סי' פה; דעת כהן יו"ד סי' קנד; מנחת שלמה ח"א סי' לה אות ג'; מנחת יצחק ח"ו סי' קז ד"ה תבנא לדינא ועי' גם באחיעזר חלק ג' סי' כו אות ר'). ועי' גם לקמן הע' 52. ועי' גם בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך ח"א סי' תרי, שאסור לבית הדין לקבל גרים שסופם לחזור

הפסול, הרי גם הם עוברים על לפני עיור מלבד האיסור להצטרף עם רשע (כח"מ סי' ג' ס"ד; סי' ז' ס"י).

יא. לשיטת התוס' וסיעתייהו<sup>40</sup> שהדיינים שלנו מגיירים רק מדין שליחות דקמאי [כדלקמן אות כח], בגיור שלא כדין לא אמרין שליחותיהו עבדי, וממילא הגיור פסול<sup>41</sup>. ולפי זה כל המגיירים במקום שחז"ל אסרו לגייר, כגון גיור שלא לשם שמים<sup>42</sup>, ואע"פ שהרמב"ם והשו"ע כתבו שבדיעבד

פסולים<sup>37</sup> לדון<sup>38</sup>. ואם כן, בית דין המגיירים את חיילי הצבא, שכידוע יש רק בודדים ששומרים מצות אח"כ בסביבה מופקרת ומנוכרת לתורה ומצות, הם בודאי פסולים - ומה עוד שמגיירים גם נשים שנאסרו לשרת בצבא באזהרת תיהרג ואל תעבור<sup>39</sup> - ואיך מגיירים אותן כשיודעים שגם אח"כ ימשיכו לשרת שם.

י. דיינים שגיירו כדין יחד עם דין פסול, הרי כיון שהגיור הוא פסול מחמת הדין

לסורם. [ואם כן ב"ד חייבים לבדוק את הגרים ואת סביבתם בכדי לאמוד ולוודא שלא יחזרו לאחר זמן לסורם.] ואם אינם עושים כן הרי הם מעוותים משפט ופסולים לדון גם אם אין כאן משום לפני עיור. ועי' עוד בתשובות והנהגות ח"ד סי' רל. והרבה חששו חז"ל לתקלה, כמו בגד שאבד בו כלאים (נדה סא ע"ב), ושלא ימכור לגוי נבלות וטריפות וירך עם גיד הנשה (חולין צד ע"א) ועי' עוד ע"ז טו ע"ב תורה לגוי מזבין ליה וריטב"א יד ע"א ד"ה אמר אביי וסמ"ג ל"ת קסת.

37 שאע"פ שהוא לאו שאין בו מעשה שמדאורייתא אין נפסל לעדות ע"י כך, עכ"פ מדרבנן פסולים ככח"מ סי' לד ס"ב (נתה"מ סי' לד משה"א סק"ד) ועי' דין פסול דרבנן באה"ע סי' מב ס"ה וסי' קנ ס"א ובנו"ב תניינא סי' קלא. וי"א שגם בזה פסולים מדאורייתא (רדב"ז עדות פ"י ה"ב ועי' פ"ת סק"ה, כנה"ג הגב"י סקכ"ו, משנה למלך מלוה ולוה פ"ד ה"ו וקצוה"ח סי' נב סק"א) [ועי' בערוך השלחן ס"ב וס"ה בדעת רש"י ותוס']. ואם מגיירים עבור כסף [באופן שאינו שכר בטלה ועי' עוד בזה באות יח ויז], פסולים מדאורייתא דהוה כעד חמס (עי' סמ"ע סקט"ז וערו"ה ס"ז). ועי' בב"ח סי"א [ובשו"ת הב"ח החדשות סי' יג] דהני מילי כשעבר רק פעם אחת, אבל במוחק לעבור הוי רשע ופסול לעדות. וכ"כ הש"ך יו"ד סי' ב' סק"ט ובה"ג שם דבפעם אחת נפסל לעדות, ובמוחק ורגיל [דהיינו ג' פעמים (פמ"ג)] הוי עבריין ומשומד ("מומר") לדב [גם אם אין בו מעשה], וע"ש בסי' ב' ס"ב בהגה ובש"ך סק"א ונקודות הכסף על ה"ט"ז סק"ו.

וכל זה מדין הפסולים לדון משום שהם פסולי עדות, אמנם מדין פסול דיין בעצם, מצינו אב"ד שסרה [דהיינו שחטא בעצמו] אע"פ שאין מנדים אותו בפרהסיא, ואין מורידים אותו מגדולתו, הני מילי בשלא הכשיל את הרבים, אבל הכשיל את הרבים מנדים אותו ומורידים אותו מגדולתו - ובודאי אם כן פסול לדון. [ראה מו"ק יז ע"א אב"ד שסרה, ובירושלמי פ"ג ה"א (ווינא יז ע"א) מבואר שדין הנידוי ומורידים שווים, והני מילי שלא הכשיל את הרבים כירבעם בן נבט, והיינו שמכשיל אחרים (מאירי שם).] ונפסק בשו"ע יו"ד שלד סמ"ב וסעיף מ"ג מספר יז, והיינו יסוד שו"ת חתם סופר חו"מ סי' קסב ד"ה ואומר וד"ה עדות ע"ש ועוד הוסיף דברים בסי' רז. ועי' עוד ברדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים עח: "שאם עבר עבירה בענין מינוי כגון שהיה חזן לנשים ועבר עבירה עם אחת מהן מעבירין אותו ממנוי שלא לתת מכשול לפניו עד שיתברר שעשה תשובה שלימה וכן כל כיוצא בזה". ובפסק דין המפורסם של הגר"א שרמן בענין ביטול גיורי מערך הגיור של הרב דרוקמן מד' באדר א' תשס"ח תיק מס': 1-64-5489, כתב בסוף סעיף ג': "אסור לפני עור היא עבירה שעומדת בסתירה למהות ומצות בית הדין שמגייר" [ראה לעיל הע' 32 והע' 18]. ובאמת שכל המגייר שלא כהלכה הוא מכלל המורים בתורה שלא כהלכה שעל זה חרב בא לעולם (אבות פ"ב מ"ח) ועוד יותר גרוע, שגם עושה מעשה בפועל להכשיל ולהחטיא את הרבים כירבעם בן נבט (אבות פ"ה מ"ח) במכשולים חמורים, עד סוף כל הדורות - ובודאי אם כן פסול לדון. ועי' עוד בפסקי דין ירושלים המצויין לקמן בהע' 47.

38 דכל שנפסל לעדות נפסל לדון (סי' ז' ס"ט).

39 גדולי ישראל פרסמו כמה פעמים שגיוס בנות אסור ב"תיהרג ואל תעבור" (הכרוזים נאספו בספר "קובץ השקפתנו לקט ממכתבי מרן בעל קהלות יעקב" בני ברק תשמ"ה עמ' 74, 76, 77 גם נדפסו בקריינא דאגרתא ח"א סי' רכג-ל; ח"ג סי' סח. ואף הרבנות הראשית פרסמה בתשי"א ותשמ"ו שגיוס נשים ובנות לצבא אסור בכל מסגרת שהיא ("הגיור האזרחי והצהל"י" סיון תשע"א בנספחים בסוף עמ' 9).

40 המחלוקת בזה היא לענין גרות, אבל לענין גט כפוי, אין חלוקי דעות, דמבואר בהדיא בגיטין פח ע"ב דבית דין מגיירים מטעם שליחותיהו.

41 שו"ת משיב דבר לנצי"ב חלק ה' י-ט תשנ"ג סי' מו; שו"ת הר צבי יו"ד סי' רטז ועוד גדולי הדורות האחרונים בתשובותיהם. ועי' בתומים סי' ג' סק"א.

42 או בלי קבלת מצות שלימה [בנוסף לפסול בעצם קבלת המצות כנ"ל הע' 35], שהרי גר שמקבל כל המצוות חוץ מדבר אחד אפי' מדברי סופרים אין מקבלים אותו (בכורות ל' ע"ב; רמב"ם איסורי ביאה פ"ד ה"ח; מלכים פ"י ה"ט;

דאע"פ שאין בו מלקות פסולים עכ"פ מדרבנן, בודאי לא אמרין דשליחותיהו עבדי - ולפי זה גם מדאורייתא לא חלה הגרונה.

יב. אבל בלאו הכי בית דין העוברים תמידים כסדרם על האיסור לגייר לשם אישות וכו', ומוחקים דינא דגמרא זה מהשו"ע, אם כן מחמת זה לבד הם פסולים לדון [כדין ב"ד המוחזק לטעות באות ג] - גם אילו היה להם דין שוגגים, באופן שלא נפסלו מחמת עבירה. כי הרמב"ם<sup>45</sup> והפוסקים רק התירו במקום ששייך תקנת השבים, ורק במקרים מסויימים, אבל ח"ו לא מחקו דינא דחז"ל הנפסק בשו"ע.

יג. והנה יש חילוק בין הפסולים. שפסול מחמת עבירה, צריך להעיד עליו<sup>46</sup> בבית דין בפניו [אם אפשר]<sup>47</sup> אלא אם כן הוא דבר שהוא בפרהסיא והכל יודעים מזה<sup>48</sup>, ואם הוא שוגג צריך התראה - אך בת"ח שגגותיו עולות זדון<sup>31</sup> - ונפסל רק מהעבירה ואילך. ואילו הפסולים מחמת חסרון ידיעה או חסרון

גיורים הנ"ל חלים, לא קשה מידי, שהרי לשיטתייהו אין הגיור בימינו מכח שליחותיהו, שהרי גם בזמן שהיו סמוכים ס"ל דסגי בהדיטות<sup>43</sup>. ועוד י"ל דהיינו בטעות על דרך מקרה, שבזה לא נתבטל שליחותיהו כיון שאדם באשר הוא אדם עלול לטעות, ואין מורידים דיין מדיינותו מחמת שטעה בדרך מקרה, כי לבו אנסו (תשב"ץ הנ"ל ופ"ת הנ"ל). אבל ב"ד הדן דרך קבע שלא כדין מחמת קלות דעת, השקפה מוטעת או שגגת תלמוד, שעליהם ודאי נאמרו דברי חז"ל [יבמות קט ע"ב] רעה אחר רעה תבוא למקבלי גרים - הייתכן לומר שהם שלוחי דקמאי, כאשר מעיקרא לא ניחא לקמאי בבית דין שלהם.

אך יש חולקים וסוברים שלא נתבטלה השליחות במה שעשו ב"ד שלא כדין<sup>44</sup>. אך בבית דין שהדיינים הם פסולים מדרבנן, כגון שעוברים על לפני עיוור [כדלעיל אות ט],

סמ"ג לאו קעב).

43 ע"י לקמן אות כד.

44 ע"י מזה בספר "כגר כאזרח" להרב מרדכי אלתר מירושלים, שי"ל מחדש (חורף תשע"ג) עמ' שלח; שו"ת יביע אומר ח"ט יו"ד סי' טז.

45 בשו"ת פאר הדור סי' קלב; בלאו סי' ריא; פריימן סי' קנד. ועוד, כבר העיר באחיעזר ח"ג סוסי' כו, שמהרמב"ם לא שמענו אלא שהקיל בדין נטען על השפחה ומדין תקנת השבים, אבל דין קבלת גרות לשם אישות לא שמענו מהרמב"ם להקל. ע"ש. וז"ל סיכומי האחיעזר במפתחות לסי' כו: "מפלפל בארוכה אם אסור לישאנה בידוע שבא עלי' בגיוותה לשי' רש"י ביבמות כ"ד בטעמא דנטען ומסיק לדינא דאסור לכנוס. מברר מד' הראשונים דבגירות בעי' לב שלם וחוששין גם לדברים שבלב, ומה"ט מסיק דאין לקבלו היכא שיש להסתפק אם יש לו כונה לשם ד"א... מביא הוראת הגר"ש קלוגער להתיר לגייר נכרית שניסת לישראל בנשואי אזרחים כדי שלא ישתמד הבעל ומביא יסוד לזה מס' פאר הדור להרמב"ם". ובסי' כז כתב בצורה נחרצת, שדין בודקים והאיסור לגייר לשם דבר אחר שרירים וקיימים. וע"י מנחת יצחק ח"ו סי' קז ולעיל הע' 1.

ובאמת כאן בא"י, שרובא דרובא של המתגיירים באים להתגייר ממניעים חיצוניים, כגון למטרת חיתון ולהשתלב בחברה, אם כן הוי כבימי דוד ושלמה שלא קיבלו גרים, שהרי הוא כמעט בלתי אפשרי במצב זה, להבחין בכוונתם הנסתרת של המתגייר, אם הוא לשם שמים או לשם דבר אחר. ורק במקום דמוכח ביותר שכוונתם לשם שמים ניתן לגייר, כמו שכתב המאירי בע"ז ג' ע"ב. ובכן מי שמתגייר בכוונה להיות יהודי פושר, ואינו מוכן בשעת הגיור ללבוש בצניעות, כיסוי ראש לאשה, ולהינזר מהטלביזיה ושאר מרעין בישין, בודאי אין לקבלו, וע"י מנחת יצחק ח"ו סי' קו.

46 וע"י נ"י סנהדרין (סוף ד' ע"ב מדפי הרי"ף) ד"ה והוה ליה רשע, דבלי הכרזה [כבסי' לד סכ"ג] מדינא פסול, וע"י תוס' רע"א על סנהדרין פ"ג מ"ג אות ט'.

47 סי' לד סכ"ה וקצה"ח סק"א וסי' ז' ס"ט ופ"ת סק"ב. וע"י אגרות משה אה"ע ח"א סוסי' עז ד"ה אבל צריך בענין אם צריך להעיד בפניהם. וראה עוד באוצר הפוסקים אה"ע סי' מה סקמ"ה אות כ' ו"פסוקי דין - ירושלים דיני ממונות וביורורי יוחסין" כרך יא עמ' תקו והלאה בענין רב עברין ומתיר איסורים לאחרים, לפוסלו מהוראת אור"ה.

48 אחיעזר ח"ג סי' כה; שו"ת חתם סופר חו"מ סי' קסב ד"ה אמנם השלישי; אגרות משה שם - ע"ש ולקמן הע' 108. וע"י עוד בתשובה שבסוף חידושי רע"א יו"ד סי' רסד על הרמ"א סוסי' א בדפוס ברלין (נדפס בשו"ע עם רע"א השלם בפתח הגליון; שו"ע השלם מהדורת מכון ירושלים בתוספת באותיות מרובעות).

שימוש [כגון אי בדיקה אחרי המתגיירים כראוי] פסולים גם מתחילת שימושם, שהרי לא שייך בזה דין חזקת כשרות, מכיון שמעיקרא לא ידע. והפסולים מחמת הנהגה מפורסמת מוטעת כגון המגיירים על סמך קבלת מקצת מצות, רק פסולים מאז שהנהיגו "קולא" זו ואע"פ שלא העידו עליהם בבית דין.

יד. החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו (יומא עח ע"א; יו"ד סי' קיט ס"ז). וקביעות אדם כחשוד אינה צריכה עדות בפני בית דין כמו פיסול עדות<sup>49</sup>. ומכאן שדייני גרות המגיירים שלא כדן הם פסולים לגייר. וגם אם אין להם דין בית דין ממש, וכן לדעות שהרי"ף מכשיר בדיעבד גיור שלא בפני בית דין [עי' לקמן אות כא], עכ"פ כיון שבית הדין הוא חשוד, "מעשה בית דין" של תעודת הגיור

שלהם פסול משום שהם עדים חשודים<sup>50</sup>. טו. בית דין שמעשיהם מוכיחים שאינם בקיאים בהלכות גיטין, גט הנעשה על ידיהם פסול, גם אם לא ראינו בו שום ריעותא, כי בכה"ג חיישינן לבית דין טועים<sup>51</sup>. ופשוט שהוא הדין בבית דין שמעשיהם מוכיחים שאינם בקיאים בגרות, מכיון שיש כמה מיני פסול<sup>52</sup>, כגון במילה, מקוה כשר, חציצה, קבלת מצות, בקיאות במציאות, כשרות בית דין. ומצינו בהדיא גבי גרות, שבית דין דייקי בתר בית דין שלפניהם<sup>53</sup>. ודבר זה הוא אע"פ שאינם חשודים, ואינם אשמים, דמכל מקום מכלל ספק לא נפיק, ומספק אין מוציאים מחזקת גוי<sup>54</sup>.

טז. הנוטל שכר לדון דינו בטלים (חומ"מ סי' ט' ס"ה). ולכן כל הדיינים הנוטלים שכר לפי תיק שמסתיים בגיור<sup>55</sup>, הם פסולים<sup>56</sup>.

49 בגדר כיצד ואימתי נעשה חשוד, אם הוא דאורייתא או דרבנן, אימתי מעבירים אותו ומהי תקנתו ותשובתו לחזור לכשרות: עי' דרכי תשובה יו"ד סי' קיט סק"ב, סקפ"ד, סקפ"ז, סקפ"ח, סקצ"ו [ושדי חמד במערכת הכללים מערכת הח' כלל נו ונח (כרך ג' עמ' 44)], סקצ"ח, סקצ"א, סקצ"ב ושו"ע סי"ז וסי"ח ודרכ"ת שם וש"ך סק"ל, ופ"ת סק"ד וכה"ח סק"א. וראה עוד בטור וב"י חומ"מ סי' לד ס"ח וס"ט הובא להלכה ברמ"א סכ"ה, ועי' באה"ע סי' מב ס"ה ברמ"א וב"ש סק"ב. ועי' עוד חומ"מ סי' לד סכ"ה ובחי' רע"א שם וסי' צב ס"ה וש"ך סי' שפח סקנ"ז וחפץ חיים כלל ח' ס"ז וכלל ד' בבמ"ח סק"ח וסק"י בהג"ה.

50 ודעת הריטב"א גבי חליצה (יבמות סוף קה ע"ב), שגם חליצה נקראת דבר שבערוה, וגם אם חליצה כשרה בינו לבינה עכ"פ בעינן ב' עדים לקיום הדבר, וא"כ אולי ה"ה בגרות. ואכן כ"כ בנו"ב קמא אה"ע סי' נה ד"ה וגם נלע"ד - אך באגרות משה יו"ד ח"ב סי' קצז ענף ב' והלאה האריך לסתור דבריו.

51 עי' אה"ע סי' קנד בראש סדר הגט בהגה, סי' קמא ס"ל, קמב ס"ט ע"פ ב"י קרוב לסוסי' קמא (ד"ה לשון מינוי שליחות, [ד"ה מצאתי כתוב]) מתשובת הר"ן (הועתקה בריב"ש סוסי' שצ) והריב"ש סי' שפח והר"א מורח"י סי' לה. ועי' דוגמא לקמן הע' 151, גם מצינו מעשי בית דין עם ליקויים חמורים, הן בתוכנם והם שנעשו באופן שניתן לזייף בהם פרטים.

52 כלשון הר"ן שם: "ואני לא אתיר אשה ע"פ מעשה ב"ד כזה - שהיאך אסמוך על בני אדם שאין יודעין בטיב גיטין, מפני שהן כותבים שנתברר (לה) [להם] שכל עניני הגרושין נעשו כהוגן וכתקון חכמים - להתיר אשה העומדת בחזקת אסור. ואנחנו היודעים ועדים, שאינן כדאי שיהיו הענינים הצריכין בגט מתבררין להן". ולא רק לענין גיטין וקידושין החמורים ביותר, בעינין בקיאים בדבר, אלא הוא הדין לענין חליצה (ראב"ן יבמות פרק מצות חליצה (סי' תקט"ו); רמ"א יו"ד סי' רמב ס"ד וביאור הגר"א סק"ב). ובשבות יעקב ח"ג סי' קכא כתב שהוא הדין שאר דברים גדולים. ובודאי גיור הוא מכללם, דהרבה ענינים חמורים תלויים בו בין הנוגעים לפרט, ובין הנוגעים לכלל כגון אם אשתו זקוקה לגט, ואשת אחיו זקוקה לחליצה, ואם בניהם כשרים לעדות גיטין וקידושין וכו' - ובכלל הכשר לבוא בקהל לאו מילתא זוטרתא היא.

53 יו"ד סי' רסח סי"ב ע"פ הרמב"ם [עי' לקמן אות לט ומ], שמבואר שאע"פ שנתגיירו בפני בית דין, חיישינן עד שתתברר צדקותם.

54 כרמב"ן, רשב"א וריטב"א יבמות כד ע"ב גבי הא גיורת מיהא הויא.

55 כפי שיש ב"מערך הגיור" כפי שהעיד בפני (ניסן תשע"ג) רבי יוסף שלוש שליט"א יו"ד ארגון "הרבנים בהתיישבות" בשם אחד מהדיינים המגיירים. וכן העיד הגר"א שרמן מפי דייני הגיור. לפי פרוטוקול מס' 80 משיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת מיום שני, ד' סיוון תש"ע (17 במאי 2010) עמ' 6, 7 כבר סוכם אז לשנות את השיטה לפי שכר קבוע. ואכן כפי עדות הדיינים, אח"כ שינו את תנאי תשלום השכר לשכר קבוע לפי דו"ח מבקר המדינה (קובץ: 110297.doc) מבקר המדינה (2013.doc) ממרץ 2013 עמ' 35: רק בסוף 2012 תוקן הענין!

56 או משום נוטל שכר, או משום שוחד (כדלקמן), או משום שניהם. ודע שבתוס' בכורות כט ע"א ד"ה מה אני

יח. גם בלי לקחת שכר שלא כדין, הדיינים שמגיירים מתוך לחץ ראשי מערך הגיור והממסד החילוני, ומפחדים ממשרתם אם לא יגיירו את מספר הגרים המצופה מהם, ומוכרחים להעלים עין מאומדנא דמוכח שלמרבית המתגיירים אין כל כוונה לקבלת מצוות<sup>61</sup>, הרי גם זה הוא כמין שוחד<sup>62</sup>. (על יסוד דברי רש"ש קרליץ הנ"ל בהקדמה).

יט. בית דין שהוטעה היא סיבה לביטול הגיור, שהרי כשנתבטל הפסק לגייר מחמת הטעיה, נמצא שהגיור נעשה שלא מדעת בית

ורק מותר לקחת שכר כפי אופני ההיתר המבוארים בחו"מ סי' ט' (רמ"א אה"ע סי' קסט ס"ב לגבי חליצה<sup>57</sup>), ואפילו בזה נראה להחמיר משום מראית העין (רמ"א שם).

יז. גם פסול<sup>58</sup> מטעם לקיחת<sup>59</sup> שוחד<sup>60</sup> אם הדיינים מקבלים שכר יותר מכדי שכר טירחא, על מנת לעודד ריבוי הגיורים. ואין צריך לומר כל מיני מגיירים המגיירים עבור בצע כסף, וגובים סכומים נכבדים של אלפי דולרים שזהו שוחד גלוי.

בחנם, מוכח שהוא פסול דאורייתא. מיהו בשו"ת מהר"י בן לב ח"ד סי' כ' כתב שנראה לו שהוא מדרבנן וע"ש באורן בסי' יט וברמ"א חו"מ סי' לד סי"ח וסמ"ע סי' ט' סק"ג ופ"ת סק"י בה"ט אה"ע סי' מב סקט"ו וכנה"ג הגה"ט סק"ט.

57 ע"י לקמן הע' 129.

58 שהרי חייב לדון בלי נגיעות האם הבאים להתגיייר ראויים להתקבל לתוך הקהל, ואחרי שעברו את שלבי הגיור, חייבים לדון האם אכן יש תוקף לגיורם [ע"י הע' 10]. גם בהקדמה לדברינו, הבאנו מהגרי"ש אלישיב, שדיין גיור צריך שיקול דעת אמיתי, ובכך שוחד פוגע בשיקול דעת זה. וכן אם מגייר שלא כדין, מטעמי אידיאולוגיה לאומית מזויפת - ומתעלם מחיובו כדיין לבחון כל גיור כראוי, ולשפוט במאזני צדק האם הגר ראוי להצטרף לכלל ישראל, הרי גם זה הוא כמין שוחד ופסול לדון.

בהקשר לזה כדאי לצטט מדף הקשר "עלון ישיבת הר עציון" מס' 1146 ממאמר: "גר או תושב (חלק ב) / הרב משה ליכטנשטיין" (מראשי הישיבה הנ"ל של הציונות הדתית בשיחתו מכ"ד באייר תשס"ח): "...האם קברניטיה של הציונות הדתית מסוגלים להעלות בדעתם אפשרות של פסיקה אוסרת בסוגיית הגרות, או שמא מראש אין זו אופציה, כי הפסיקה נשבתה בשבי האידיאולוגיה. הרכבת דוהרת, ולא ניתן להתחמק מהשאלה האם השאלות עדיין מסוגלות להיות מוכרעות לגופו של עניין? עלינו לבדוק היטב האם אין כאן דינמיקה של תפיסות לאומיות שמשלטות על עולם ההלכה, מבלי ששמים לב לתמרורי האזהרה ההלכתיים". התשובה לשאלה הנ"ל אנו קוראים בקטע למעלה תחת הכותרת "מקומם של השיקולים האנושיים בהלכה": "כמעט כל מי שמתבטא בנושא הגרות שאיננו מן המחנה החרדי, מניח כמובן מאליו וכאקסיומה שאין לפקפק עליה, שההלכה מחוייבת למצוא פתרון לגיור העולים. בין אם מדובר ברבנים, פובליציסטים או סתם אנשים מן היישוב...". עד כאן ציטוטי דבריו. ברור שדיין או רב שענינו נסתמו מחמת שוחד אידיאולוגיה, והמטרה סומנה מראש, גם אם נותן פסק מנומק, אין לפסוקו כל ערך, כשם שאין ערך לפסק מנומק של דיין שקיבל שוחד.

59 בכנה"ג אה"ע סי' מב הגה"ט סק"ה, יד אהרן הגה"ט סק"ז וסק"ח ובה"ט סק"ד בשם מהר"י בן לב ח"ב סי' ב': "עדים שנטלו שוחד להעיד שקר פסולים הם מדאורייתא" [למרות דעתו לגבי נוטל שכר בהע' 56]. והיינו שאילו רק מטעם שעדים העידו עליהם שהעידו שקר, היה תרי ותרי, אבל השתא שהעידו עליהם שנטלו שכר כדי להעיד, הוי שוחד ונפסלו בודאות מדאורייתא. וא"כ בודאי שייך פסול זה גבי דייני גיור, אפילו היתה פעולתם רק כעין עדים, כיון ששוחדו לגייר שלא כדין, וכ"ש שבאמת מחוייבים לדון בנושא בשיקול הדעת. וראה עוד בשדי חמד בדברי חכמים סי' עג (מהדורת א"י כרך ה' עמ' 392 ד"ה אלא וד"ה אחר כל אלה), ובה"ט אה"ע סי' יז סק"ד ופ"ת סק"ט ויד אהרן באריכות שם חלק א' הגה"ט סק"ז וסק"ז.

60 ההבדל בין נטילת שכר ושוחד הוא: ששוחד הוא תשלום על מנת לדונו יפה ולהפוך בזכותו, ואינו מתייחס לטירחת הדיין - ושכר לדון היינו תשלום עבור טירחתו. (תוס' בכורות כט ע"א ד"ה מה אני בחנם).

61 דוגמא אחת כתב הרב מ. אלתר בסוף אדר תשע"ג בשם רב צבאי: "שבאה אליו 'גיורת' אחת, ואמרה לו על דיין מסוים שהוא לא בסדר כי הוא מחמיר, כיון שהוא התחיל לשאול אותה מה היא תעשה אם אמא שלה תבשל עבורה. וישר קפצו אנשים שבאו איתה מטעם הצבא, ואמרו לדיין שהוא עובר על נהלי המטכ"ל שלא מקפידים על המתגיירים על אכילת בישולי גוים כשהורים כינו. כמו"כ הוא שאל אותה אח"כ ומה תעשי אם האם תכין לך בשר בחלב. ואז כבר החלו לצעוק עליו: הכל אתה שואל?".

62 ע"י חו"מ סי' ז' סי"ב וסי' לו סכ"א ופ"ת סק"ג, וע"י עוד בשו"ת חתם סופר חו"מ סי' קס [הובא בפ"ת סי' ח' סק"ב], שאפילו במינוי רב ע"י שוחד, נפסלים מדאורייתא - וכ"ש בענין לקבל מתגיייר שאינו ראוי, שפוסלים עצמם בהחלטתם לגיורו, ובכך גם פסולים לגייר אח"כ.

דין ושללא מכחם<sup>63</sup>. ונפק"מ כגון שהמתגייר טען שאין לו חברה, ועל סמך זה גיירו אותו, ואכן קיבל ושמר מצות. אך י"ל במקרה שבית הדין אינם בודקים כראוי, הוי כאילו הם הטעו את עצמם, שהרי גם הם יודעים שהמתגיירים משקרים ומרמים - ואעפ"כ מגיירים. כ. בית דין שגיירו במקום שיש חרם שלא

לגייר, כגון במדינת ארגנטינה שהחרימו בגזירת נח"ש שלא יגיירו שם כל ימי עולם<sup>64</sup>, בנוסף לכיורור האם עצם הגיור היה כדת, יש לדון שבית הדין הם פסולים משום שעברו על החרם, ונפסלו לעדות ולדון [חו"מ סי' לד ס"ה<sup>65</sup>], ומשום שבכה"ג לא אמרינן שליחותיהו קעבדי [כדלעיל אות יא].

63 ראה "פסקי דין ומאמרים בעניני גיור" חלק א' תשס"ד עמ' צח - קא, פסק דין של הרב צבי ליפשיץ בענין הטעיית בית דין וקבלת מצוות. ועי' לעיל הע' 10.

64 שו"ת דבר שאול (הרב שאול דוד סתהון - רבה של בואנוס איירס, תרע"ב - תר"צ) סימן ג': "שלא לקבל עוד גרים כל ימי עולם ואין לפרוץ גדר וכו' אלא אם יסעו לירושלם תו"ב ושם רשות בידם לקבלם."

65 ועי' קצוה"ח סי' נב סק"א ד"ה ומצאתי במוהרי"ט ואילך; אוצר הפוסקים אה"ע כרך יד סי' מב ס"ה עמ' 176: דינים שונים בעדים שעברו על תקנות שהותקנו בקידושין אם נפסלים לקידושין. ועי' עוד כרך טו סי' מט ס"ג סק"ו אות ב' ואות ד'.

### הרמב"ם שבחסידות

מרן [רבי יצחק מאמשינאו] זי"ע התבטא פעם: "מה שחיבר הרמב"ם בנגלה, חיבר "הרב" על חסידות [כלומר ספרו "התניא"].

(ספר 'ימות עולם' אמשינאו, ברוקלין תשנ"ח, עמ' קיד)

### תניא איז נישט קבלה, תניא איז אמונה

בילדוטי שכר אבי ע"ה עבדתי ת"ח אחד מיוצאי ליטא שישלים עמי את הלימודים, וחשקה נפשי שילמוד עמי גם את ספר התניא, אמר המלמד תניא הוא קבלה, וקבלה אין לומדים עם ילדים. אמרתי לו שהרי כבר למדתי ספר התניא, ואין התניא בכלל ספרי קבלה, אמר לי שאביא לו פסק מרב אחד על זה, ואז ילמוד עמי.

הלכתי להגה"צ ר' יהונתן שטייף וסיפרתי לו כל הנ"ל, אמר לי הגה"צ ר' יהונתן ע"ה: מיין יונגעלע, תניא איז נישט קבלה, תניא איז אמונה, אמונה איז מחוייב א יעדער צו לערנען, נישט קיין חילוק ווי קליין מ'איז, ואם המלמד שלך אינו מבין תשלח אותו אלי עכ"ד, ומאז למד עמי הת"ח בספר התניא.

(ס' מפיהם ומפי כתבם, נ"י תשס"ח, עמ' קא)

### תניא איז נישט קבלה

הרה"ק מקרעטשניף זצ"ל סיפר "ששאל את הבעלזער רב ז"ל [הרה"ק רבי אהרן] בענין ללמוד תניא עם בחורים, ואמר "אין בעלזא האט מען נישט געלענט מיט בחורים קבלה, תניא איז נישט קבלה".

(בית שמחה, ברוקלין תש"ע, עמ' רנז-רנח)

### בספר 'התניא' - שם אני מוצא הכל

שח מרן [רבי יצחק מאמשינאו] זי"ע: איני צריך לעיין בשאר ספרי חסידות, כי אם בספר 'התניא' - שם אני מוצא את הכל, ובכל פעם שהנני לומד בספר 'התניא' אני מוצא חדשות.

(ספר 'ימות עולם', ברוקלין תשנ"ח, עמ' קיד)